

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 25. oktobra 1854.

List 85.

Besedica od gospodarske prerajtve.

Že dolgo je dobra in potrebna navada, da veliki kmetovavci, veliki tergovci in mali kramarji, fabrikanti in obertniki vsaki konec leta sklenejo rajtengo, da natanko zvejo: kako stojé ali pri čem da so, to je, koliko so si preteklo leto pridobili, koliko morebiti zgubili.

Vemo sicer dobro, da bo še veliko Save v morje steklo, preden bojo tudi naši manjši kmetovavci takošen red vpeljali v svoje gospodarstvo, ker zdej še mislijo, da tega treba ni, in se izgovarjajo s tem, da rečejo: saj tako vém, ali imam kaj ali nimam nič. Za to jim svetujemo, da bi saj po večjem začeli boljši red vpeljevati takole:

1. Če kmetovavca na nobeno vižo ni pripraviti, da bi si vse zapisoval, čeravno pisati zna, naj si saj zapiše:

a) koliko je vsake stvari pridelal, koliko pridelka prodal, in po čim. To so njegovi dohodki. Od teh naj odšteje:

b) svoje stroške za seme, posle, živino, davke in druge izdajke. Vse to zapisovanje mu k večjem en groš stroškov prizadene in 10 ur na leto časa vzame.

2. Kdor že hoče bolj natanjčen biti v svojem gospodarstvu, naj si napravi zapisnik, v ktereга zapisuje vse svoje stroške in dohodke. Vsako nedeljo naj opravi to za celi teden.

Skoraj bi rekel, da je greh, če se kmetovavec celo dolgo leto trudi in trudi, pa na zadnje nič družega ne vé, kakor da ima v škrinji nekaj dnarja, ali pa da je vsa prazna. Če bi si pa vse zapisaval: koliko mu je stroškov prizadjalo in koliko je doneslo, se bo iz tega prepričal, da s to ali uno stvarjo ne kaže več se vkvarjati, ali jo saj na drugo vižo začeti. Znano je, da so kmetovavci ene leta v hudih stiskah, in da v tacih zadevah, ko se slabe letine in druge okoljšine ne dajo z rajtanjem zboljšati, tudi natanjčna rajtenga ne bo nobenega dobička na dan spraviti zamogla, — al naše priporočevanje rednega gospodarstva ne zadeva le nenavadnih časov, temuč gospodarjenje v obče (sploh). V dobrih in slabih letinah je vsacemu gospodarju rajtati treba. Če je žleb pri strehi zgnjil, da voda v hišo teče, kaj bo gospodar storil? Žleb bo popravil, kar bo mogel, ali pa novega naredil, če je v stanu. Ravno taka je s celim ali tu in tam razdertim gospodarstvom. Gospodar mora zvediti: kje je luknja, to je, ktera stvar mu je morebiti več v škodo, kakor v dobiček, — da jo vé potem popraviti ali morebiti clo odpraviti. Vse to pa ni mogoče brez zapisovanja in prerajtve, ki gospodarju pred oči stavi, kako vsaka njegova stvar stoji, naj bo polje ali senožet, hlev ali poselstvo, in vsako drugo.

Taki zapisniki razodevajo vsakemu gospodarju konec leta: koliko je letos na boljšem ali slabšem kakor lani itd., in mu tako kažejo, kaj bo treba v

tem ali unem razdelku njegovega gospodarstva storiti, da se, kolikor je moč, na boljši stan spravi.

Naj bi tedaj naši gospodarji vsi, ki se štejejo med umne kmetovavce, malo po malem začeli take zapisnike napravljati, ali da jih sami pišejo ali pa njih otroci, ki so se v šoli že pisanja navadili.

Fr. Bl.

Domače skušnje

z debelim korenjem ali mårkvo *).

Pol lota semena debelega korenja ali merlina (Riesenmöhre), ki sem ga od ljubljanske kmetijske družbe prejel, sem po naročilu 24 ur v slani vodi namakal, 3 seznje dolgo in en seženj široko gredo 2 palca globoko po verstah 5. aprila o mlaji obsejal. Prišlo je tak gosto ven, da sem moral skorej polovico ga izruvat; zrastle je silo lepo, pa ker je še le pregosto bilo, je večidel take korene naredilo, kakor da bi jih bilo po pet in še po več vkup zrasenih. Kteri koreni so bolj na redkem in posamem stali, so bili neizrečeno lepi; eden takih je vagal 36 lotov in je bil 16 palcev dolg, drugi nekoliko manj. Koren ta pa je od našega navadnega bolj terd in se mora tudi dalje kuhati. Koliko bi na vago vsega zneslo, ne morem povedati, ker se je čez celo leto pipalo in sprotoma za skuho rabilo; toliko pa znam reči, da večji je in več ga kakor navadnega priraste, je torej po mojih skušnjah priporočila res vreden.

V Trebovljah na Štaj.

Josip Hašnik.

Gospodarske novíce in starice.

Krompirjeva bolezen umira.

Znano je, da v Holandii se je začela krompirjeva bolezen. Iz Amsterdama, glavnega mesta te dežele, se zdej za gotovo sliši, da lani in letos vse znamenja na perji in sadu kažejo, da krompirjeva bolezen umira, da je tedaj bo kmalu konec. Ta veseli prikazek — pravijo — je pa še bolj imeniten za tega voljo, ker ravno taka je po vsih deželah doljnega Rajna. — Bog daj, da bi to preroštvo gotovo bilo! Če tam bolezen popolnoma nehuje, kjer so jo nektele leta pred imeli, kakor pri nas, bo potem takem tudi na nas prišla versta, čeravno pozneje.

Lahi naj huji morivci tičev. Kralj Friderik Veliki. Kukovica.

Že smo v enem novičnih listov povedali, da tako lepo in tako prepričljivo še nobeden ni velike dobrote tičev razlagal, kakor unidan gosp. Fr.

*) V imenu kmetijske družbe ponavljamo prošnjo, da bi po izgledu gosp. fajmoštra Hašnika tudi drugi, ki so tega semena prejeli, svoje skušnje nam na znanje dali, da bomo vedili: pri čem smo, in da se bo semena ob pravem času več naročilo, ako se bo zvedilo, da se je v obče dobro obneslo.

Vred.